

בס"ד. שיחת ש"פ ויגש, ז' טבת, ה'תשכ"ה.

בלתי מוגה

א. הביאור בפירוש רש"י ריש פרשתנו: "ויגש אליו. דבר באזני אדוני", "יכנסו דברי באזניך", "ואל יחר אפך", "מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות" — דכיון ש"ויגש אליו", היינו, שלא דיבר באופן שכל הנוכחים היו יכולים לשמוע (כמו הדיבור של אברהם ועפרון באזני בני חת¹), אלא נגש ליוסף ודיבר עמו באופן מיוחד (או שרק יוסף שמע את דבריו²), לכן צריך רש"י לפרש "באזני אדוני" — "יכנסו דברי באזניך" — שדיברו יפעל לשנות את החלטתו כו'.

ועפ"ז, אי אפשר להוכיח ש"דיבר אליו קשות" ממ"ש "ידבר" שהוא לשון קשה, כי, גם אילו הי' פועל עליו לשנות את החלטתו ע"י דברי תחנונים, הרי זה נחשב ל"דיבור" (מלשון "ידבר עמים")³ במובן של ממשלה; ורק ממ"ש "ואל יחר אפך", הנה "מכאן אתה למד שדיבר אליו קשות". וההוראה, שכאשר צריך להציל ילד יהודי מארץ מצרים, אין לערוך חשבונות, אלא לילך בתוקף כו' — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"כ ע' 212 ואילך.

* * *

ב. הביאור במארו"ל⁴ על הפסוק: "ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך", "בכה (יוסף) על שני מקדשין כו"⁵, "ובנימין בכה על צואריו",

(4) מגילה טז, ב. פרש"י עה"פ.

(5) פרשתנו מה, יד.

(6) ויש לבאר גם הכרחו של רש"י לפרש

כן בפשוטו של מקרא:

לכאורה אינו מובן: למה מחלק הכתוב בין בכיית יוסף על בנימין לבכייתו על שאר אחיו, ואינו כוללם יחד* — ויפול על צוארי אחיו ויבך עליהם**?

(*) ובפרט שכל ענין מכירת יוסף למצרים באה כתוצאה מזה שיעקב חילק את יוסף משאר אחיו, וא"כ, לא הי' יוסף צריך לחלק בין בנימין לשאר אחיו.

(**) ושאינו החילוק בין נפילת יוסף על צוארי בנימין לנפילת בנימין על צוארי יוסף

(1) כלומר: אברהם דיבר אל עפרון באזני בני חת — כיון שעפרון הי' חשוד שלא יעמוד בדיבורו, ולכן רצה שבני חת יהיו עדים בדבר; ועפרון דיבר אל אברהם באזני בני חת — כי: (א) כיון שידע שחושדים בו, רצה לדבר בפני עדים בכדי לאמת את דיבורו, (ב) כיון ש"כל הפוסל במומו פוסל" (קידושין ע, א), חשד עפרון את אברהם "במומו" — שאינו עומד בדיבורו, ולכן דיבר בפני עדים, בכדי להבטיח את התשלום של "ארבע מאות שקל כסף" (חיי שרה כג, טז).

(2) וע"ד מאמר רז"ל (במדב"ר פי"ד, כא) על הפסוק (ס"פ נשא) "וישמע את הקול מדבר אליו", שרק משה שמע.

(3) תהלים מז, ד.

"על משכן שילה כו'" — שמעלת הצואר שמביא לפועל את תכלית הראש לפועל על כל האברים, ולכן נמשל ביהמ"ק לצואר, שהוא "בגבהו של עולם", אבל "נחתי בי" פורתא⁸, בשייכות וקירוב לעולם בכדי להאירו;

סיבת הבכ"י על מקדשו של חבירו, ולא על המקדש של עצמו (אף שאהבת עצמו גדולה יותר, שלכן, הנה גם כאשר רבינו הזקן מאריך באגה"ק⁹ ע"ד הצורך להרבות בצדקה¹⁰, הרי זה רק ביחס לעניני מותרות כו', אבל לא בדברים שהם "חיי נפש ממש", שבזה אמרו "חייך קודמין"¹¹) — כי, בנוגע לחורבן ביהמ"ק הפרטי שלו, אין מקום לבכ"י כדי להרגיע את רוחו¹², אלא צריך להשתדל לתקנו ולבנותו¹³ (ואדרבה, הבכ"י יכולה להחליש העבודה, בחשבו שכבר יצא ידי חובתו בבכ"י¹⁴).

ומטעם זה לא בכה יעקב (כמו יוסף שבכה על צוארי יעקב בגלל חורבן ביהמ"ק¹⁵), אלא הי' קורא את שמע¹⁶, כי, יעקב הוא אביהם של

לימוד אגה"ק הנ"ל, כי, אם היו לומדים תחילה אגה"ק הנ"ל, אזי היתה הנתנה באופן גדול יותר!...

(11) ב"מ סב, א.

(12) מלבר הבכ"י שבאה מצד כיווץ המוח, שאינו יכול לסבול כו'.

(13) ומ"ש הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) ש"המלך המשיח .. בונה המקדש" — הרי זה רק בנוגע לביהמ"ק הכללי.

(14) וכפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה

גם תו"מ ח"ב ע' 154. וש"נ) אודות א' שבכה באמירת "אשמנו", וכבר מחל לעצמו ("ער האט זיך שוין מוחל געווען")... הוא כבר במדריתג "צדיק", ועכשיו יכול לילך לישון...

(15) וכמשנ"ת בשיחת י"ט כסלו (סי"ד

(לעיל ע' 22)) בנוגע לדברי יעקב בראותו את

יוסף: "אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי

עודך חי" (פרשתנו מו, ל) — דלכאורה אינו

מובן: הרי יעקב נתבשר כבר ש"עוד יוסף חי" (שם

מה, כו), ובפרט כאשר "וירא את

העגלות אשר שלח יוסף" (שם, כז), שאז

נתאמת אצלו הדבר ללא כל ספק, ולכן "ותחי

רוח יעקב", "שרתה עליו שכינה כו'" (שם

ובפרש"י), וא"כ, למה לא אמר מיד "אמותה

הפעם"? — כי, אף שיעקב ידע שיוסף חי

[ואין לומר שהכתוב מחלק ביניהם כדי להדגיש שהבכ"י על בנימין קדמה לבכ"י על שאר אחיו — שהרי בלאה"כ מובן שלא נפל על צוארי כולם בבת אחת, אלא בזה אחר זה, ומסתבר לומר שתחילה נפל על צוארי בנימין, שהי' קרוב אליו יותר].

ועכ"ל, שנוסף על הבכ"י ששייכת אצל כולם בשוה, היתה בכ"י על ענין מיוחד ששייך אצל בנימין דוקא — "על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליתרב".

(7) שהש"ר פ"ד, ד (ו).

(8) זבחים נד, ב. הובא בפרש"י עה"ת

ברכה לג, יב.

(9) סט"ז.

(10) כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר —

במאמר המוסגר — המדובר בשבוע שעבר

(שיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה ס"ד (לעיל

ס"ע 74 ואילך)) אודות נתינת הצדקה, ואמר,

שאכן נתנו כו', אבל כנראה שהי' זה קודם

(שאינו כוללם יחד, שנפלו איש על צואר רעהו)

— כיון שלא היו דומים לז"ז, שהרי יוסף הכיר

את אחיו מתחילה, ואילו הם לא הכירוהו עד

שנתוודע אליהם.

כל ישראל, והמשכן והמקדש הם בחלקו, ולכן עסק בתיקונם ובנינם, ע"ק
ק"ש, שנחשבת כאילו הקריב קרבן¹⁷, שזהו ענינו של ביהמ"ק.
ומזה מובן, שהכוונה והתכלית היא (לא הבכ"י¹⁸, אלא) ההשתדלות
בנוגע לביהמ"ק הפרטי והגאולה הפרטית¹⁹, ועי"ז פועלים את הגאולה
הכללית ובנין ביהמ"ק במקומו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ונדפס בלקר"ש ח"י ע' 146 ואילך.

* * *

ג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויגש אליו יהודה (הוגה ע"י כ"ק
אדמו"ר שליט"א).

* * *

ד. הביאור בפירוש רש"י סוף פרשתנו: "וישב ישראל בארץ
מצרים", "והיכן, בארץ גושן, שהיא מארץ מצרים", "ויאחזו בה", "לשון
אחווה" — דלכאורה אינו מובן: איך יצאו בני"ח גלות בהיותם
במעמד ומצב ד"וישב ישראל.. ויאחזו בה"? ולכן מדגיש רש"י שסוכ"ס
"היא מארץ מצרים", אלא שבתחילה היתה ישיבתם בארץ גושן, "במיטב
הארץ"²⁰, באופן של "אחווה", כיון שפרעה נתן ארץ גושן לשרה, ואילו
ענין הגלות התבטא אצלם בעבודה קשה בלימוד התורה²¹ (וגם, בצער
שאינם נמצאים ב"ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה גו"²²), ורק לאחר

אך האמת היא — שאכן בנגלה תורה לא
מצינו זאת, אבל בזהר (ח"א ריא, סע"א)
מפורש להדיא שיוסף בכה על ביהמ"ק.

(16) פרש"י פרשתנו שם, כט.

(17) ברכות יד, ב.

(18) ולכן, אפילו בתשעה באב, היו שעות
מסוימות שבהם היתה ההנהגה בליובאוויטש
באופן של שמחה (ראה תו"מ — רשימת
היומן ס"ע תד. וש"נ).

(19) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(20) פרשתנו מז, וריא.

(21) וכללות ישיבתם ב"ארץ גושן" היתה
באופן של הגשה לאלקות — שזהו הקישור
בין "ארץ גושן" שבסיום הפרשה עם "ויגש
אליו יהודה" שבהתחלת הפרשה, שהו"ע
ההגשה לאלקות, כמשנת"ל במאמר (לעיל ע'
78 ואילך).

(22) עקב יא, יב.

בגשמיות, לא ידע מעמדו ומצבו ברוחניות, עד
שפגש אותו וראה שבוכה על חורבן ביהמ"ק,
כך, שלמרות היותו מושל בכל ארץ מצרים,
נשאר במעלתו הרוחנית, ואז אמר "אמותה
הפעם", כיון שיכול לסמוך על יוסף שיהי'
במקומו.

ולכאורה: היכן הוא המקור לכך שיוסף
בכה על חורבן ביהמ"ק — הרי רש"י מפרש
זאת רק בנוגע לבכיית יוסף על צוארי בנימין,
וכן הוא גם בגמרא, אבל לא בנוגע לבכיית
יוסף על צוארי יעקב (ולפלא שאף א' לא
העיר על זה?*)

(* כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף בבת"שחוק,
שאין זה מפני שמאמינים לו... (והראי'),
שלפעמים מדברים על דבר מסויים, ובפועל
מתנהגים באדישות (קאָלט־בלויטיקערהייט")
להיפך...), אלא מפני שאין זה נוגע כו'.

כן, כשנחסרה אצלם היגיעה בתורה, ולא ניצלו את "מיטב הארץ" לעבודת ה', ואדרבה כו', אזי התחיל שעבוד מצרים כפשוטו;

ענין ה"אחוזה" בפנימיות הענינים — בירור ניצוצות הקדושה, שעיי"ז יורשים האורות דתהו; והקשר בין פירוש המדרש²³, ש"הארץ היתה אוחזת .. אותם .. בע"כ", עם הפירוש הפשוט "לשון אחוזה", שההכרח להיות בגלות מצרים הוא בשביל ירושת ניצוצות הקדושה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 405 ואילך.

